

Тосхлтин кӱдлмшиг ӱргӱр делгрӱлхмн

Джил хооран, КПСС-н Централын Комитет болн СССР-н Министрмудин Совет, „СССР-т ӱмтн бӱддг гермудин тосхлтин ӱргӱрлггнӱ“ туск тогтавр ӱрлӱла. Орн-нутгт ӱмтн бӱддг гермудин дутиг 10—12 жилин эргцд уурулх—агӱу ик тӱр тӱвсн тууджлч эн тогтавриг советск олн-ӱмтн ик гидг хавлттагвр тосла.

Парть болн правительств эдл-ахуг болн культуриг бӱдлӱллгнӱ тӱрмӱдлӱ зерглӱлдж, бас нег эрки чинртӱ тӱр гидж тосхлтин, нег улӱ ӱмтн бӱддг гермуд тосхлгнӱ тӱрмӱд тӱвдж диилвртӱггӱр хагӱлджана. Коммунистическ парть кӱч-кӱлсчврн культури болн бӱддл-джиргглин некврнч хангьбахин тӱлӱ аргь-чидл, мӱнӱр ӱрвӱлгӱ дугтагнӱн кенӱ. Кӱч-кӱлсчврн бӱӱх гермудӱр тектж, эднӱ бӱддл-джиргглин ӱмтн сӱӱрлггнӱ туск килмдждж—Советск правительствин болн партин ӱнӱгт дангнн бӱддг ах килмднж болдг.

Партин Централын Комитетин болн правительствин ӱдр болгнн агӱу ик килмдждӱр омг-ӱргмдж авсн Хальмг Автономн Республикин кӱч-кӱлсчвр, тангьгчнн партин организацин гардврт, ик гидг политическ болн кӱдлмшин ӱргмджтӱггӱр тосхлтин дала ӱдл кӱдлмш келжнӱ. Республикин хотл балгьсн—Элсгд болн района центр Башантад чигн, Садовкд болн Каспийскд чигн, Комсомольск поселк болн Сухотад чигн, республикин совхозмудар болн колхозмудар ӱмтн бӱддг гермуд, школмуд, гегӱн-герлин болн олна талдан чигн гермуд тосхлгнӱ кӱдлмш тасрхан угагвар делгрӱлжнӱ. Хальмг Республикин

ӱнӱ-зах уга теггин альднӱ боль чигн нег кецтӱ ӱндр-ӱндр, дунгьггвр сӱӱхн гермуд эс тосхгднжих газр ховр.

Зулг эн джилд тосхлтин Хальмг трестин гурвн участкар 40 сай арслнӱ мӱнӱгнӱ тосхлтин зура темдлгдсмн. Августин 1 шинд бӱӱх тооггӱр, тосхлтд 14 сай 113 миннӱн арслнӱ мӱнӱгн гарсн бӱӱнӱ, эс гидж тосхлтин зура 35,3 процент кӱцсмн. Июль сард Элсг балгьснд тӱгсгдсн объекте дунд прокуратурин гер, 8-д пӱтртӱ 2 гер, столовой, дакад ӱмтн бӱддг 5 гер тосхгддж, эдлврт орв.

Болв тосхлтин кӱдлмшин йовуд тосхлтин агӱу ик зуран кемджӱнлӱ ирцдӱжӱхш. Тосхлтин 2-ч болн 3-ч номертӱ участкс тосхлтин июль сарин зурагъан 41,5—22,7 процент кӱпӱсмн. Тосхлтин участкар, нег улӱ, 2-ч номертӱ участкд дигтӱ-дарата кӱч-кӱлс бурдӱлгнӱн, тосхлтин алык нег материал болн мӱнӱг ӱрвӱлгнӱ ноолдан сулар кегднӱ. Тосхлтин Хальмг трестин гӱрлвр, партин болн профсоюзн организаци тосхачвр дунд тодрха кӱдлмш келж, эднӱ сӱвселвгнӱн ӱргдждж, эднинг кимдӱр, тӱргӱр болн сӱн-сӱӱхнӱр гермуд бӱрлгнӱнд айта сӱӱнӱр агсхш.

Тосхгджд эдлврт ӱгдгдн гермуд, техническ сул гардврн ашд, кесг дугу-дундта болна. Гермуд ширлггн, чимдж сӱӱхрллгн, эднӱ эргнд бӱрд тосхлте хоомагвар кегднӱ. Тегӱд эдӱ мет ним дугу-дундсиг тӱргӱр уурулж, кӱч-кӱлсиг дигтӱ сӱӱнӱр бурдӱгнӱнд, тосхлтиг кимдрӱлӱд, сӱн-сӱӱхн гермуд тосхлгнӱ—тосхлтин участксин, эднӱ партин болн профсоюзн органи-

зацин эрки чинртӱ тӱрнӱ болджана.

Бийстӱн гер бӱрлгнӱн халхар бас ик гидг тосхлтин кӱдлмш кегдлжнӱ. Ульдчнд, Аршан-Зельменд, Каспийскд, Кӱвудт, нань чигн кесг поселкӱсӱр шинӱс ирдж бӱӱрлжӱх хальмг ӱрк-булмуд бийстӱн нег кецтӱ гермуд бӱрдждж бӱкл поселк, шин кварталс, уулынцс гарггдждж бӱӱршджджӱ. Болв кесг эдл-ахун гардачвр, бийстӱн гермуд бӱрджджӱх улст тодрха дӱнӱ-тусан кургхш гих кертӱ.

Яшалтинск района 383-ч номертӱ совхозд ирджд бӱӱрлсн хальмг ӱрк-булмудин тӱлӱ эн джилд бӱргдх 207 гермудӱс зулг 71 гер тосхгдждж эдлврт ӱгдгд: 1957 джилд келджд тӱвсн 57 герода бийнӱ кӱцдӱн кегдӱд уга бӱӱнӱ. Сарпинск районд, тус ийлгвл 2-ч номертӱ болн Чапаевин нертӱ совхозмудар шинӱс нуулж ирсн хальмг ӱрк-булмудин тӱлӱ гермуд бӱрлгн, дакад бийдӱн гермуд бӱрджджӱх улст сӱн дӱнӱ-тус курлгн нег улӱ мууггӱр кегднӱ.

Хальмг республикин тосхачвр, цуг кӱч-кӱлсчвр, тосхачврн ӱдриг Хальмг тангьгч, партин ЦК-н ухан-седклӱр, Автономн Советск Социалистическ Республикд хӱврн ик байрта цагт темдлгжнӱ. Хальмг АССР-н кӱч-кӱлсчвр, тосхачвр болн инженерн-техническ кӱдлӱчвр, партин болн правительствин килмджд тосхлтин ик кӱдлмшӱр, сӱн-сӱӱхн гермуд бӱрлгнӱр хӱрӱ бгӱд, эврӱ республикин эдл-ахун болн культури тосхлтиг цаарандь улм ӱргӱр делгрӱлх дӱрлдӱ келжд багта кевӱр ноолджд йовна.